

Politik Bilim

Teknolojideki Açığımız Kültür Açığımızdır...

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; hagoker@ttmail.com

**Bilim, teknoloji ya da sanayinin bir kültür meselesi olduğu malûm...
Ama burada sözü edilen hangi kültürdür...**

İmalâтта yetkinleşmemize rağmen, yeni ürün, yeni üretim yöntemi geliştirmede (yenilikçilikte) aynı beceriyi kazanamadığımız biliniyor. Teknoloji geliştirme becerimiz de yok. Bilimdeki becerimiz konusunda da benzer şeyler söylenebilir. Bunları söylerken, aslında, bir kültür eksliğimizden, kazanamadığımız bir kültürden söz etmiş oluyoruz. ‘Kültür’ kavramını, toplumların herhangi bir alandaki öğrenme ve öğrendiklerini gelecek kuşaklara aktarabilme kapasitelerine dayanan bilgi ve deneyim birikimlerini ifade etmek için kullanıyorum. Bilim, teknoloji, sınaî üretim ve diğer üretim alanlarında, bilgi ve deneyim birikimi açısından, bizim büyük eksliğimiz var.

Söz konusu alanlarda, insanlığın bugünkü bilgi ve deneyim birikimi, tarihi boyunca sürekli olarak değişegelen bir birikimin ürünüdür. Ama bu değişimin belirleyici özelliği ‘**gelişme**’ yönünde olmasıdır. Önemli olan da bu değişim ve sonuçta ortaya çıkan gelişmedir. Her kuşak edindiği birikimi geliştirerek kendisinden sonraki kuşağa devreder. Burada, kuşaktan kuşağa devredilen, bir kültür mirasıdır, aslında. Ama, anılan alanlar söz konusu olduğunda, kuşaktan kuşağa asıl devredilen kültür mirası, durağan bir bilgi ve deneyim birikiminin ötesinde, bu birikimi **geliştirme** yeteneğidir; bunun kültürüdür.

Geliştirme yeteneğini doğuran ve bu yeteneğin kuşaklar boyu sürekliliğini sağlayansa, insanoğlunun yaşama tutunabilme, ama daha sağlam tutunabilme, kendisine daha iyi bir çevre, daha iyi bir yaşam ortamı yaratabilme, işini daha kolay, daha iyi yapabilme ve daha iyi bir getiri elde edebilme; kısacası, ‘daha iyiye erişme’ arayışıdır. Bellidir ki bu iyileştirme arayışı, daha iyisi aranan her neyse onu **geliştirmekle** sonuçlanır. O nedenle, dıştan bakan bir göz için, o arayış bir geliştirme arayışıdır. İşte bu arayışların toplumlarda yaygınlık ve kuşaklar boyu süreklilik kazanmasıyla ki, o toplumları yenilikçi, yaratıcı yapan yönelimler, niteliksel kazanımlar ortaya çıkar; o toplumların ayırt edici özelliği hâline gelir ve devralınan birikim geliştirilir.

Bu nasıl bir arayıştır ki, toplumda yaygınlaşabiliyor ve kuşaklar boyu süreklilik kazanabiliyor? Bunu sağlayan, aranan ‘daha iyi’ye erişilebilmesiyle ilgili örnekler giderek çoğaldıkça insanda yerleşen, her şeyin daha iyisinin yapılabileceğine, istenirse bunun mümkün olacağına ilişkin güven duygusu, değer yargıları ve düşünce sistemleridir; bunların toplumun bütününe mal olmasıyla oluşan toplumsal kültürdür. Bilim, teknoloji, sınaî üretim ve diğer üretim alanları bağlamında devredilen, devralınan asıl kültür, işte bu kültürdür.

Maryland Üniversitesi Tarih Bölümü’nden Profesör Robert Friedel bu kültüre ‘**iyileştirme (improvement) kültürü**’ demektedir (**A Culture of Improvement: Technology and the Western Millennium**, MIT, 2007. [*]) Friedel’a göre bu kültür, “*İşlerin daha iyi yapılabileceği, yolundaki inanç ve değer yargılarının toplumun bütün katmanlarına nüfuz ederek tamamına egemen olmasıdır. ...Bu kültür, ister tarlayı sürerken isterse ev ya da tapınak inşa ederken olsun; ister makinaları tasarlarırken ve kullanırken isterse savaşırken ya da çocuklarını büyütürken olsun; velhâsıl hayata biçim veren, hayatı dokuyan hangi iş olursa olsun, kadın ve erkeklerin hayattaki bu görevlerini yerine getirme tarzlarında ortaya çıkan bir davranışlar ve anlayışlar dizisidir.*”

İyileştirme arayışı, yukarıda değinildiği gibi, dıştan bakan bir göz için, bir geliştirmeye sonuçlanır. Onun içindir ki, gözlemcimiz, iyileştirme arayışına dayanan kültürü, en başta da **geliştirme kültürü** olarak tanımlayabilirdi. Gerçekte de, söz konusu iyileştirme kültürü, tarihsel gelişim sürecinde,

bugün anladığımız anlamdaki geliştirme kültürüne dönüşmüştür. Gelecek hafta, biraz da bu tarihsel süreçten söz edeceğim.

.....0.....

[*] Bu kitabı armağan ederek, bana, teknoloji konusundaki bakış açımı irdeleme imkânını kazandıran Prof. Dr. Haluk Tosun'a (Doğu Akdeniz Üniversitesi) teşekkür borçluyum.

CBT. 16 Mart 2012